

Người mẹ cầm súng

(Truyện kí)

[I]

Cấm thù và nghị lực

Tại xã Tam Ngãi, huyện Cầu Kè, tỉnh Trà Vinh có một người đàn bà đã sáu con tên là Nguyễn Thị Út. Dáng người nhỏ gọn, chị có khuôn mặt tròn và đôi mắt to, sáng. Cô bác lớn tuổi quen gọi chị là con Út Trầu, vì chị hay ăn trầu. Lại có người đặt danh chị là “Bà Hồng”⁽¹⁾ vì chị đánh giặc rất giỏi. Xóm giềng theo tục địa phương, ghép tên chị với tên chồng, cứ kêu là Út Tịch. Mới đây bà con lại bàn tán một chuyện mới xảy ra về chị.

Một đêm tối trời tháng chạp giáp Tết vừa qua, dân hàng đày⁽²⁾ ở ngoài cồn Bần Chát bỗng nghe tiếng đàn bà kêu cứu. Vào mùa nước rong, sông chảy xiết, sóng to, có lượn lớn bằng con trâu, dân nghèo đi làm ăn bị chìm ghe, đồ đạc trôi lảng sông. Người ta chạy ghe máy ra giữa

(1) Bà Hồng: Dân gian mê tín cho là vị thần trấn áp ma quái.

(2) Dân đánh cá.

dòng, vớt lên được một người đàn bà chỉ có đôi mắt là tỉnh táo. Trên vai chị, một đứa bé tuổi còn bú, cứng đờ, thở thoi thóp. Cùng với chị còn ba đứa nhỏ gái run rẩy, da tím ngắt.

Đó là chị Út Trầu. Hỏi ra mới biết hôm đó nghe tin giặc bố ngoài sông, chị muốn xuống chờ ít đứa sang Cầu Lộ bán, tiện dịp thăm dò tình hình giặc ngoài đó ra sao. Giặc chặn đường ban ngày, chị phải đi ban đêm. Ra tới giữa sông, sóng lười búa đã bốc nước làm chìm xuống chị. Sông Hậu Giang rộng mênh mông bề ngang bốn ki lô mét, chèo thẳng tay cũng mất ba tiếng. Mấy mẹ con ngụp lặn giữa trời nước tối đen. Chị Út vai vác đứa con mới đẻ, lội đứng, miệng hò hét điều khiển ba đứa con gái, đứa nhỏ nhất mới tám tuổi, bám theo mép xuống còn chìm lơ dờ, thả trôi. Xuống muốn chìm luôn xuống đáy sông, chị cố nâng lên. Mọi việc đều phải tỉnh táo, chính xác. Nếu không khéo, đứa con trên vai sẽ chết. Quá tay một chút, cái xuống cũng có thể chìm luôn. Cứ như vậy, hai tiếng đồng hồ, sông lớn, sóng cả đã thua chị.

Lên bờ, thoa bụng con, chị thử sức con bằng cách thọc léc⁽¹⁾ cho nó cười.

Mấy mẹ trong xóm nói:

- Đàn bà như tao thì sinh lên⁽²⁾ rồi. Nó vậy mà mẹ con còn y.

(1) Cù.

(2) Chết trương.

Mấy mẹ Khơ me nói:

- Con đó chuyện gì nó cũng làm như đụng giặc vậy.

Bà Sáu Hò kêu lên:

- Nó uống toa thuốc gì mà gan trời như vậy chớ!

- Có uống thuốc gì đâu. Hối nhỏ cực quá nên bây giờ gan thôi. Mười hai tuổi từng đánh vợ Hàm Giỏi mà.

Cô bác hay nhập chuyện đời xưa vào chuyện đời nay của chị như vậy.

Ngày đó, Út mặc quần bố tời⁽¹⁾. Rận ôi là rận! Lấy chai lẫn, nó kêu như muối rang. Út ở giữ con cho vợ Hàm Giỏi, vừa phải leo cau, vừa leo dừa. Hai bên hông Út sần sượng, nổi cục. Leo cau tối ngày, đói, đến lúc dứt cơm cho con nó ăn Út rất thèm. Thịt nạc nó kho nước dừa béo vàng. Những miếng thịt lưng cá trê nó lóc ra trắng như bông. Út ăn đại một miếng, ngọt quá, Út ăn luôn cả chén, rồi chén nữa. Chiều thấy con đói, vợ Hàm Giỏi kêu Út lại chửi:

- Bộ ông nội bay hồi đó chết đói thụt lưỡi hả?

Rồi mụ đánh Út, quyết cho lòi thịt, lòi cá ra. Nhưng thịt cá vào bụng Út rồi, ra sao được? Mụ quất một roi, làm Út nằm giãy như sâu bị bắn. Lúc ngồi dậy, sần tay, Út liệng luôn cái chén vào mặt mụ. Út không hiểu sao lúc đó mình dám làm như vậy. Vợ Hàm Giỏi cao, mập. Ngay thẳng chống đứng cạnh mụ cũng chỉ như “lóc nói”⁽²⁾ mà

(1) Bao tải.

(2) Một loại cá bằng ngón tay.

ôm cột dừa”. Uy thế của mụ cũng ghê gớm như cái thân mụ. Mỗi lần ngồi ghe đi góop lúa⁽¹⁾, mụ ngả người ra sau, chỏi chân ra trước, hai bên ghe chạm hai con khỉ bằng cây ngồi chầu.

Cái chén đập lại của Út làm mụ Hàm Giỏi tím mặt. Mụ nắm tóc Út, mớ tóc non có chút tị. Út với con dao cau lia vào tay mụ. Mụ vốn sợ dao, buông ngay, Út phóng ra ngoài.

Bắt đầu ở độ, Út là một con bé tám tuổi, cỏi truồng, ốm nhách. Đến lúc đánh lại địa chủ, Út mới mười hai tuổi, vẫn ốm nhách, nhưng lại có thêm mối thù trong người.

Trốn nhà này đi, Út lại phải đi ở độ. Một nhúm tuổi, biết làm đâu, ăn đâu bây giờ. Con gái hội đồng Thanh mướn Út để leo dừa, leo cau và để đổ đờm ho lao. Cho đến ngày cách mạng, rồi kháng chiến. Một buổi Tây vào bố⁽²⁾, các anh đảng mình rút, bỏ quên cái máy chữ. Út mền các anh nên rất thương cái máy. Em lấy dây buộc, lòi nó lên ngọn dừa, giấu kĩ. Chiều, các anh về, cách mạng còn cái máy... nhưng đồ đạc và hộp vàng của con gái mụ địa chủ bị Tây lấy sạch. Chờ các anh đi, nó kêu Út lại chửi:

- Bậy giấu đồ cho người ta còn đồ nhà bậy bỏ. Quân bậy ăn xong rồi quẹt mỏ như gà.

Nó xấn xỏ tới. Từ chiều, thấy các anh đi, biết là thế nào cũng sẽ bị đòn. Út đã thủ sẵn nắm ớt bột. Con kia lớn gấp

(1) Thu lô, thu nợ thóc.

(2) Càn (khủng bố).